

עין משפט
גד מצוה

מג:

אמר רבא דא שנו בו, יש גירסא אחרת בספרים לנצ גירסת הקונטרס: **בבהמה אסור באכילה**. פי' בקונטרס דלא מהני ליה שחיטה מטעם נפל משמע דליירי כשינא לאזיר העולם ואי אפשר לומר כן דכפ' המפלת (נדה דף נד.) מוקי לה

בנמאל צמעי אמו דלא מיסתרי לרצ בשחיטת אמו ושמואל פליג עליה התם ושרי ליה בשחיטת אמו אצל ינא לאזיר אסור אפילו לשמואל ופרין רצ שימי התם ממתני' דהכא ופירש שם בקונטרס ים אתרוויאו פריך לרצ ושמואל דהך ר' חנינא בן אנטיגנוס גבי מומי צהמה ים מתניא ומיפסל ליה לגזוה מכלל דלהדיט שרי והקשה עליו ר"ת דצדהיא תני ליה הכא גבי מומי אדס אלא לרצ דוקא פריך דאמר צאשה אינו ולד ט' [אלמלא] דלא חיי ומדפסל ליה הכא לעצודה מכלל דחיי וכן משמע דלרצ דוקא פריך: ים **סבי** שמש. מפרש בגמרא סני שמש כדפי' בקונטרס שזוגא את השמש ואינו יכול לראות מקום שהחמה זורחת שם ים וכי הוא לשון ים חסורי שמש שנמנע ממנו אור השמש: **וישגשרו** מבני ריסי עיניו. משמע שקורא ריס לשערות שרגלים להיות נושרין מרוב דמעה כי ההוא דרצן גמליאל צחלק (סנהדרין דף קד:) גבי צכה צככה וימינן דקרי ריס עור המקיף את העין כי ההוא דפקקין דלעיל (דף נה.) ריס שנקב ושנסק ומפרש תורה צדא דעיניה: מחוי

ב א מיי פ"ח מהל' ביאת מקדש ה"א
ב [מיי שם ה"א:]
ג א מיי שם ה"א:
ד ד מיי שם ה"א:
ה ה מיי שם ה"א:
ו ו מיי שם ה"א:
ז ח מיי שם ה"א:
ח ט מיי פ"י מהל' אסורי ביאה ה"א:
ט י מיי פ"א מהל' מאכלות אסורות ה"ו טו"ט פ"ד י"ד פ"י יג ספ"י ו:
י ב ל מיי פ"ח מהל' ביאת מקדש ה"א:

לעני רש"י

בשנו"ג [בשינוג'ר]. כלי של גגד שחורך משני צידי.

אשלווישר"ד [אישלווישר"ד]. לנקוץ. שורצול"ש. בבת-עניים. רטיי"ה. מכור.

שיטה מקובצת

א' איכא בינייהו משום:
ס רישיה לגדגלידא:
ג תנא. גליין פ"י עזר מום אחר ים (פ' שלא נזכר בששה:
ח מאחוריו תנא שקוט מלפניו וספרי מאחוריו כדאמרי:
ס פליגי דפסול כי:
ן אלא שיש לו בין לפניו ובין לאחוריו אבל אין לו כלל כשר וכ"ש שיש לו כי אבל רש"י לא גריס כן:
ן לאחוריו וכ"ש שאין לו:
ס ליה ואשמועינן ובלוגני' אלא כהלא איצטריכא מהו דתימא משום מראית העין כך הנוסחא בדפוס ותיצראה ויב' ס"א ליה לאשמועינן מהו דתימא משום מראית העין כי' וכן גריס רש"י והוא תיגרסא אשר בדפוס:
ט פ' לאחוריו קתני להו:
ן דאיכא למחר:
א' גבן עיין בערוך ערך גבן שני ושל"שי:
ה' העין כל תרי כגון נמחק:
י' חסר ס"א חזרו מאחוריו:
י' מה"ד מהו:
ט ען על עיני העינים:
קמרי' מהני' והו:
י' דפסיל ליה ר' ים כמותך ואיני יודע:
י' בשני גבין כ' עקומה כזה כ' העלכות צלעותיו וחוליותיו:
א' ד"ה הכוחל עד סופו בס"א הכל מחוק:
ס כן בקונטרס דאתרוויאו פריך:
ס ברהי' מינני ומדפיס' ליה:
ח מה"ד שכי שמש אות ס' נמחק:
ס שם ושכי אות ס' נמחק:
סן חסורי שמש:

א' ומפי' גרמ"ה כאן ד"ה ותנא משמע ומפרש דכתיבא הוא סיפור למתני' ויב' מד' הכניס' פ"ח מלכות ביאת מקדש הלכ' א' ע"ש.

רבינו גרשום

באדם הכילין כי'. לא פסילי מדאורייתא אלא משום דבעינן איש ששוה בורעו של אהרן:
מאי איכא בין שאין שוה לזורע ומשום מראית העין. דמשום מראית העין הוי קיל מכלולו:
איכא בינייהו עשה. דרביה מרוע אהרן הכהן מי ששוה בורעו של אהרן ראוי לעבודה ושאינו שוה אין ראוי לעבודה והיינו לאו הכא מכלל עשה עשה. למראית העין אפילו איסור עשה ליכא:
הכילון. לאכלא דרגא שווא משופע וחד למעלה:
לפת. שרימה ראשו ללפת שרחב למעלה מכל צדדין:
ותנא. גבון שצוארו עומד באמצע ראשו שהראש בולט מכל סביבו. מקבא. דדמי ראשיה למקבא שכולט הפדחת הרבה לחור וכן העורף מאחוריו ולצדדיו שוה ראשו ודומה לפטיש שיוצא מלפניו ומלאחוריו והיינו מקבא כגון ותשם את המקבת בידה:
שקוט מלפניו. שראשו בולט הרבה לפניו:
ושקיפה מאחוריו. שדומה כמי שנחנק ממנו חתיכה מאחוריו והיינו שקיל פיסא:
דחביס' מיחבס. שצוארו משוקע בין כתופיו ושמות דאריך צוארו ורק ובולט שרצופו הרבה לחור:
בעלי חטורות. שלועזין חלדירובא:
קוקרוא ובישרא. היינו תלחול בעלמא:
הובלגנין. איכא דאמרי שיש פלפון בעינו. ואי"ד שיוצא ירור:
קרחנין וננסין תנינא במתניתא ומאי קמיל' ולשמעינן זבלגנין גירדא:
כולהו איצטריך ליה דמהו דתימא משום מראית העין יננה

מומין אלו פרק שביעי בבורות

מאי אינא. צין כהן הנפסל צמוס גמור לכהן הנפסל משום שאין שוה צורעו של אהרן דהיינו כילון וליפתן וכל הכן:
משום מראים העין. ים כגון הכן דקחשיצ צמתני' משום מראית העין שמאוסין לראות כגון שנשדו ריסי עיניו ושנטלו שיניו:
עשה. מי שאינו שוה צורעו של אהרן עובר צעשה אס' עצב דהכי משמע השוה צורע אהרן הוי כהן ויעצב שאינו שוה לא יעצב ולאו הכא מכלל עשה עשה:
לאכלא. לכסוי של חזית ט' (מלמעלה) שחד מלמעלה ורחב מלמטה ותצירו צנסהדרין צפ' זה צורר לו אחד (דף כח:) כי אכלא לדנא:
לגדגלידא דליפא. לראש הלפת שראשה רחב והולכת וכלה למטה:
צאמצע הראש. שראשו צולט לאחוריו כלפניו:
למקבא. לקרדוס שערפו עגול וקצר צרוחצ:
שקוט מלפניו. שראשו מלפניו מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר שקורין צשגוי"ג:
מאחוריו. שגובה ראשו חסר ים מאחוריו:
שקיל פיסא. שגראה כמי שניטל ממנו חתיכה:
דחציא מיתנא. שראשו מוטל צין כתפיו דומה כמי שראשו שמוט מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר אשלווישר"ד:
קקורא. חתיכה:
לא שנו אלא שאין לו. שטיה של שער מקפת מאון לאון לאחוריו ויש לו לפניו:
אכל יש לו לאחוריו ולפניו כשר וכל שכן שיש לו לאחוריו ואין לו לאחוריו דטפי הוי נוי צשיס לו לאחוריו ולא לפניו יותר מכשיס לו סביב כל הראש וצאמצע הוי קרח:
ואינא דמסני לה אסיפא. דמתני' לא שנו דיש לו כשר אלא שיש לו לאחוריו ציטה מקפת מאון לאון ולא לפניו אבל יש לו נמי לפניו פסול וכ"ש שאין לו כלל:
וצלגנין. שעיניהם זכות וחולות מים:
ננסין פנינא. צמתני' [מה:] הקפה והננסין והרש:
וצלגניס איצטריכא ליה. דלא תנן:
י' ומשו דסימא כי'. כלומר והכן נמי איצטריכו דמהו דתימא אלא דפסיל להו צמתניתין משום מראית העין פסיל להו ולא עצבו צעשה אי פלחי להכי אשמעינן רבי יוחנן דמשום שאינו שוה צורעו של אהרן:
ריסי עיניו. שער שצצבת העין:
והוא דיין לנולוה. מצטלי חטורות ואינן ט' קד"א הא דאסיקנא ממני שאינו שוה צורעו של אהרן לעיל לא קאי אלא אכילון וליפתן ומקנן והכן דצבא קמיימא:
והא כל הינא דאינא אחריסי משום מראים העין דהר סני ליה דקסני סיפא ושניעטו שיניו כי'. ומהינא ידענא דרישא דתנא מראית העין לא קאי אלא אנשדו ריסי עיניו דאי אכילוה קאי למא ליה למיהדר ומיתנא. אלא הא דלמא ר' יוחנן:
לאפוקי מהאי

קא הדר ותני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמיל' ר' יוחנן:
א' אלא הא קמיל' לאפוקי מהאי תנא כי' הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקהתין:
אין לו גביצין. גבות עינים:
כל שבשיניו שובכין. שהן גדולות ותלויות על עיניו:
רבא אמר זהו גיבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד:
באשה אינו ולד. דלא חיי:
בששדוריו עקומה דמיתחזיא כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש קרע. בין עיניו:
שבכין ראש וטחמו למעלה:
בולם. שסתומין נקבי חוטמיו:
אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי

קא הדר ותני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמיל' ר' יוחנן:
א' אלא הא קמיל' לאפוקי מהאי תנא כי' הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקהתין:
אין לו גביצין. גבות עינים:
כל שבשיניו שובכין. שהן גדולות ותלויות על עיניו:
רבא אמר זהו גיבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד:
באשה אינו ולד. דלא חיי:
בששדוריו עקומה דמיתחזיא כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש קרע. בין עיניו:
שבכין ראש וטחמו למעלה:
בולם. שסתומין נקבי חוטמיו:
אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי

קא הדר ותני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמיל' ר' יוחנן:
א' אלא הא קמיל' לאפוקי מהאי תנא כי' הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקהתין:
אין לו גביצין. גבות עינים:
כל שבשיניו שובכין. שהן גדולות ותלויות על עיניו:
רבא אמר זהו גיבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד:
באשה אינו ולד. דלא חיי:
בששדוריו עקומה דמיתחזיא כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש קרע. בין עיניו:
שבכין ראש וטחמו למעלה:
בולם. שסתומין נקבי חוטמיו:
אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי

קא הדר ותני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמיל' ר' יוחנן:
א' אלא הא קמיל' לאפוקי מהאי תנא כי' הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקהתין:
אין לו גביצין. גבות עינים:
כל שבשיניו שובכין. שהן גדולות ותלויות על עיניו:
רבא אמר זהו גיבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד:
באשה אינו ולד. דלא חיי:
בששדוריו עקומה דמיתחזיא כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש קרע. בין עיניו:
שבכין ראש וטחמו למעלה:
בולם. שסתומין נקבי חוטמיו:
אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי

מסורת הש"ס

א [גני ר"ג ורש"י למקבא],
ב [גני העיור קדקדא פי' מלכות],
ג [לקמן מה:],
ד צ"ל מיתנא דקמני ושנטלו כי צ"ק,
ה [צ"ל דקא דהר כי' צ"ק],
ו נדה כד.,
ז [נדה כד.],
ח [נמחות כט. עמש"ש עה"ג],
ט [נמשהה צממיות אי' ווגדוס ח"ל הדכ מברטנורי' וגדוס דום גלשון רומי שניס וכי' וכן ג' העיור ערך וגדוס:],
י צ"ק מ"ז,
יא צ"ל דקרי"א הא דאסיקין לעיל ממני שאינו כי' של אהרן לא קאי כי' צ"ק,
ט צ"ק.

תורה אור השלם

1. אף א"ל הפרק"ב לא קבא ואל תהוהב לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני י מקדשם:

ויקרא כא כג
2. וְתָרְכוּ בְנֵי אֶהֱרֹן וְהַכֹּהֲנִים אֶת הַתְּהוֹמִים אֵל הָרָאשׁ וְאֵת הַפָּדֵר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:

ויקרא א ח
3. או גבן או דק או תבלל בעינו או קרב או ילפת או מרחץ אשך:
ויקרא כא כ
4. כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עזר או פסח או קרבן או שרצת:

ויקרא כא יח

הגהות הב"ח

(ה) גבי' דדמי רישיה לגלגלידא דליפא:
(ו) שם דאיכא ליהידר ומיתנא ושניעטו לצ"ל ומיתנא קא דהר ומני נמחק:
(א) שם בששה און לו גביצין און לצ"ל ומיתנא או נמחק:
(ד) שם רבי דוקא אומר כל שבשיניו שובכין ר' מיעל בן אטיגנוס אומר מי שיש ד"ה הפלגת שיש:
(ט) רש"י ד"ה הפלגת שיש:
(י) מדאי אמרת אלא אע"פ:

מוסף רש"י

בבהמה אסור באכילה. אס' משמע אמו ומנא צמעי, וכל שכן אף לאזיר העולם. דנפל הוא ונגלה (נדה כד.) שימי את. אמה הוא המקשה לו:
א' בתמיס (נמוח) אמה הוא שימי חסם גדול ומקשה לו דכר זה, ויש לאמרים רב לא היה זוקק עיניו אלא שכיבן כל שעה משום צניעות (שם ק') צמעה דומקין אשתקן דמחבר ליה רב הכי שימי את, וגרלה עיניו משום דכר כריס הוא וקאלמר ליה הכי משום מיצטותיה, כלומר אמה יודע להשיצני, ואני שמעתי שמדת צניעות ליה צו צרכ שלא היה זוקק עיניו למעלה הלבן לא היה מצינו, ולא נתיכל לו, שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשם אלא אלא ליה אמר כן צמעה מקומה, כאן ובנמחות (שם) עוד שמעתי משום דמריף כוס ודמקין ליה כי היא דלמר (מענית ט') יתמנא לישינא מכסופיה דרבי שימי, ולא היה דתסם רב שימי כי אשי הוא ודמקין ליה לרב פסא (נדה כד.)

רבינו גרשום (המשך)

קמיל' משום דשאינו שוה בורעו של אהרן:
ואמאי מספקא לן דמשום מראית העין:
מהו דתימא תנא חדא. משום מראית העין וה"ה לכולהו להכי קמיל' ר' יוחנן דמשום דאינו שוה הוא:
והכי מצ"ל למימר תני חדא וה"ה לכולהו:
והא כל היכא דאיכא למיהדר ומיתנא משום מראית העין

מסורת הש"ס

(א ז"ק, ב ז"ל מא, ג ז"ל מא, ד ז"ל מא)
זשען יוכל לעצום עיניו אלע בטורות פ"א פומח וסוגר עיניו ואזני דומם אלע בטורה. ערוך ערך טנדן, (ד ז"ל חור ז"ק, ס זעיל מ:), (ו זעמב זב. גדרים לת,.) (ז וסוטה יב:), (ח גני הילקוט פ' תמורה רמז שעב שמי את בלמה של קדש קאמר,) (ט גי ז"ק הלטום וכן בטול,) (י נפמ"ש חוס' שבת גז. ד"ה אמר ר"ו וכו' דלמחר הוה זמן הרבה אחר רבא וא"כ היילן אפשר דר"ח רבו על רבא יאמר דבר בשם אמרמר וע"כ נראה גרסתו של ה"ה"ש אר"ח אמר אבימי ודא נכונה,) (ס ותוספתא דפסח פ"ב ז"א,) (פ פסח פ"ב מ"ב, מ) גי"א עיינס ז"ק,) (ז זעיל לת.), (ח ז"ל מחבר ז"ק-ט) ויחי ז"ק, (פ ז"ל מומין בלחם,) (ז ז"ק,) (ק גי ז"ק פי קבועטער רב יהודה שהיה לפניו וזיו שניו כו,) (ר) תנש' מוילה ז"ד קו כו ע"כ וזיו עיניו קטנות נכרות משל סתם ז"ק, (ז ז"ל) מב. אכן לפעמי אמת י נפולן,

- או בנן או דק או תביל בעינו או קרב או ילפת או מרחץ אָשֶׁר- וקרא כא כ
- פי כל איש אשר בו רובם לא יקרב איש עוד או פסח או קרב או שרוע:
- ויקרא יח"ה ויפרש את האהל על המשכן וישם את מכבה האהל עליו מלקעלה באֶשֶׁר אָהַר יְיָ את מוֹשֶׁה: שמות מ ט"ז
- עשר אמות ארך הקרש ואמה וחצי האמה רחב הקרש האמה: שמות כו טז

הגהות הב"ח

(א) במשנה הצמח והצמח אהיו זמט שאזני קטנות והצמח שאזני כ"ל ויתבת כל נמחק: (ב) שם והתחתונה עורפת: (ג) גמ' שכן מומין ואזני מומין כל"ל ואזני כ' נמחק: (ד) דרש"י באתחשעני:

לעני רש"י

טייל"א. קרם על חיצין שממצעם את הראייה.

רבינו גרשום

אע"ז שאינו שוקע כ"כ שיכול לחלול ב' עיניו כחות אלא פחות שוקע היו מום. וקיימן סכדייהוון דחזו משהיהן במקום אחד: בעינו. דחביב או תכלול בעינו: דלייתנהו כלל. לענינה: אבל מחסוריותא. שנפתח קצת ממראות עינו כתב רחמנא דק והיינו מחסוריותא אבל מבבליתא לא. שמבולבל לבן בשחור: אבל מחסוריותא. מראה עיניו: כהיותא. שאינו רואה כלל: סכי שמש. תני רב יוסף היינו סני בשמש שאני יכול להסתכל בשמשו: וגרים מחור רב הונא חדא מדידן וחדא מדידה. היינו שעינו אחת בריאה דומה לשלנו ואחחרת דומה לאותן שענייהם משנות: ואיקפד רב יהודה. מפני שהוא היה כן. וגרס שביא הצירי: טרודות. עגולות: ציריות. שעולא אותו מקום שהעין מונח בו: דולפות.

יותר מדומעות: טורדות. שדולפות בלא הפסק. ואיבא דאמרי טורדות שאין יכול לעצום עיניו אלא בטורת גדול למ"ה. ויותר מדוורן עיניה. מטמורין עינו: לופין. דנפיש זיפי שריסי עינו גדולות: והתימין שתמו זיפין. דלית ביה ריסי עינים כלל:

דחויין למעלה. שעומדות במקומן כסדר אבל כל שעה רואות למעלה: **חדר למטה עלייה למעלה**: **דקיימן למעלה**. בגובה המלח שלא כשאר **בני אדם**: **וקיימן כסדרן**. כלומר י ויהינ^ס עומדות במקומן כסדר אבל רואה את החדר ואת העלייה ^ו שעינו אחת רואה למעלה ועינו אחת

רואה למטה: **בעינו**. תכלול בעינו דהוה ליה למכתב דק תכלול ואנא ידענא דלא שייכא אלף בעין: איש **עור**. מריבויא דאיש: **עור**. משמע שניטלו עיניו וליתנהו כלל: **מחסוריותא**. שחסרה מראיתו אבל רואה מקפת: **דק**. טייל"א מחסרת המראה ואינו ניטל ילא: **מזנכליתא**. לכן הפוסק בקירה ונכנס בשחור^ט ואינו מקגריס^ס המראית כלל: **משונייתא**. שמשנות במעמדן כגון למעלה או למטה או רואה חדר ועלייה כלחת: **כהיותא**. רואה רואה יס: **אסיא מאיש**. יא דהני חורורו והמים הקבועין כהיותא יניחו ומפיק להו תנא דצרייתא מאיש: **סכי שמש סני רב יוסף סני שמש**. ששונא את השמש ואינו יכול לראות מקום שחמה וזרחת שס: **חד מדידה וחד מדין**. שיש לו עין אחת דומה לעין אלו היושבין נגדי ועין אחת שלי. רב יהודה יושב יושב כנגדו והיו עיניו משונות: **שכנא**. שגבניו ארוכין ושוכבין על עיניו: **טרודות**. עגולות: **וצירניות**. עגולות יותר מטרודות: **דומעות**. מעט: **דולפות**. יותר מדולפות כמז' (משל כו) דלף טורד: **סנא אף סרויין ולופיין והסומיין**. היו מוס דמוורדן עיניו יח: **ואה גבי מומין סני לסו**. להאי תומיין מי היו מוס וזה לא פסיל ליה מתני' אלף משום מראית העין: **איספיייר גרדומי**. שרשין לא היו מוס אלף משום מראית העין: **בתננ' מחציו**. כגון ידיו ורגליו ושוקיו: יסן **זימס זימע**. יח בתתני' מפרש לה: **לספוג**. שכוולות וסתומות: **גב' עשר אמות**. קס"ד בלמה שלו: **נעל מוס**. דגופו גדול מזרועותיו דלא כל אדם אין גופו אלף שלש אמות בלחתו: **בלמה של יס קרש קאמינא**.

דהיינו עשר אמה בלמה של יס קרשים דלורך הקרשים לא נמדד בלחתו של משה. והא דלמרנן בפירקא דלעיל (דף מ.) אחת יתירה על של משה חלי אכזעב ללא בשל משה ממש קאמר דודאי של משה היתה יתירה מאלד יסן על אותה של קדש שמיקן משה: **כאזעב קטנה**. אס חוטמו גדול לפי שאר י אכרין יותר מלא' כשיעור רוחב אכזעב קטנה היו מוס היכי^ט משעריין ליה מודדין חוטמו לחוטם בני אדם האכרוכין בגופן כמוהו: **חויזאלא**. אוניו ארוכות מאלד עד שכתופות למטה: **נמדש**. דלא היו מוס: **והלמה והלימס והלמע**. ומתני' דחשיב להו (בלדס מומין)^פ קאמר לפי שאינו שוה בזרעו של אהרן: **זכרון**. היינו עזס המחזב בתוך הקרניים: **זכרות** הטלפיים היינו **עזס** שבתוך הטלפיים דזו היא קף הרגל: **ואין נפדין עליהס**. אס בהמת שאר קדשים לא שניה כזכר אינה נפדית כזך דלא היו מוס גמור אלף לאיפסולי: **ונפדים עליה**. וקשיא לרב חסדא דלמר אין נפדין לו:

בריותא דקפני יזן **בדעקור איעקורי**. קרנים ושרשי הזכרות ונראית גומא צראש: **רב חסדא דאיגוס איגומי**. נחמכין מלמעלה ושרשיו ושראיו: **והאיגוס איגומי**. מי שייך זה אפילו פסלות: **פרס**. אדומה: **יגור**. יחמוך כמו (דניאל ד) גודו חילנא: **סרגמה זעירי**. האי^ג דקתמין יחמוך מעילוייו וזכרותיהו שיש בחודו של קרן כשמים ושלש אכזעבות שאין זכרות מגיע שס ואס השחרות אין מגיע עד מקום הזכרות יחמוך אבל יותר מכאן יסן פסולה:

מומין אלו פרק שביעי בבורות

מד.

מחוי רב הונא חד לן מדידה. ^פ פירוש רב יהודה שהיה לפני פי' בקונט' שהיו עיניו משונות ולא פירש במה היו משונות ור"ח מפרש דרב יהודה אריך בדורו הוה דלמר בפרק המפלת (מה דף כד:) ורב הונא אייניש גואל הוה כדאי' לן במסכת ^י תעניות פרקא דחסידים ומשום הכי לא היו עיניו נכרות קטנות כ"כ משל סתם בני אדם אבל משל רב יהודה היו נכרות שהיו גדולות הרבה ולכן הקפיד רב יהודה והיינו שניו דעינו אחת גדולה ואחת קטנה ואע"ג דלא היו מומא לענין אסולי עבודה עד שתהא גדולה כשל עגל או קטנה כשל אווז מכל מקום אין זה שוה בזרעו של אהרן: **עייניו תרופות**. פי' בקונטרס עגולות כמו כי תרופה כסנהדרין (דף ע' ק) גבי לבנה וצירניות פירש בקונט' עגולות יותר מתרופות ותימה כיון דתנא קילתא כ"ש חמירתא וכענין זה קשה גבי דתנא דומעות דולפות וטורדות דולפות יותר מדומעות וטורדות יותר מדולפות ושמא אינטריך למיתני כולוה לאשמועינן דלא מיפסלי משום מומא אלף משום דאין שוה בזרעו של אהרן:

חבירו ואחר אומר ^ט לי רואה תנו רבנן ^ז עור בין סומא בשתי עיניו בין סומא באחת מעיניו חורורו והמים הקבועין מנין ת"ל איש עור אמר רבא למה לי דכתב רחמנא איש עור דק תכלול בעינו צריכי דאי כתב רחמנא עור משום דליתנהו כלל אבל חורורו והמים הקבועין דאיתנהו ביה לא כתב רחמנא איש ואי כתב רחמנא איש משום דלא קא חזי כלל אבל מחסוריותא לא כתב רחמנא דק ואי כתב רחמנא דק משום דמחסרן אבל מבבליתא לא כתב רחמנא תכלול ואי כתב רחמנא תכלול משום דמבבלבן אבל משום משניותא לא כתב רחמנא בעינו אמר רבא הלכך כל מחמת כהיותא אתיא מאיש מחסוריותא מרק מבבלביתא מתכלול משניותא מבעינו: סכי שמש: תני רב יוסף סני שמש וגדיין מחוי רב הונא חד מדידן וחד מדידה ואיקפד רב יהודה מיתבי שכבנא אשגביניו שוכבים וגדום ^ט אחד שחור ואחד לכן תנא כל זוגא דלא שוי להדדי וגדום קרי ליה הצירין ^ט עיניו תרופות וצירניות דומעות דולפות ^א טורדות תנא ^ז הודרי והלופין ^ט והתמיר זויר דמוזר עיניה לופין דנפישין זיפיה ^ט תמיר שתמו זיפין והני גבי מומין תנו להו והתנן שנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין לא קשיא הא דאשתתור גרדומי הא דלא אישתתור גרדומי: **מתנ'** יעיניו גדולות כשל עגל או קטנות כשל אווז וגופו גדול מאבריו או קטן מאבריו יחוטמו גדול מאבריו או קטן מאבריו ^ב י חצימם וחצומע איזהו צומע כל ישאזניו קטנות וחצומם כל שאזניו דומות לספוג ישפתו ^ט העליונה עורפת על התחתונה ^ב התחתונה עורפת על העליונה הרי זה מום ^ט ישנשרו שיניו פסול מראית העין: **גב' אמר רב** ^ט משה רבינו עשר אמות היה שנאמר ^ז ויפרש את האהל על המשכן מי פרשו משה רבינו פרשו וכתבי ^ד עשר אמות אורך הקרש אמר ליה רב שימי בר חייא לרב ^ט אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מום דתנן גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו ^ט אמר ליה שימי ^ט באמה של קרש קאמר: חוטמו גדול כו': תנא כאצבע קטנה: **הצימם** ^י והצימע: תנא אף ^ט הצימח לא הוו ידעי רבנן מאי צימח שמעו לההוא מטיעא דהוה קאמר מאן י^ט דבעי צימח ואישתבח גדיא חזיזא ^י אמר רב חסדא עז שאין לה קרנים ורחל שיש לה קרנים כשרים לגבי מזבח תניא נמי הכי יש דברים שהן כמומין ואינן ^א כמומין ושוחטין עליהם במקדש אבל לא במדינה ואלו הן עז שאין לו קרנים ורחל שיש לו קרנים והצימח והצימם י^ט והצומע אמר רב חסדא אמר י^ט אממר ינטלו קרנות וזכרות עמהן פסולה ואין י^ט פודין עליהם נטלו טלפיים וזכרותם עמהן י^ט פסולין ונפדין עליהם מיתבי ^ט נטלו קרניין וטלפיין וזכרותן עמהן י^ט פסולין ונפדין עליהן לא קשיא הא דאיתעקור איתעקורי הא דאיגוס איגומי ודאיגוס י^ט איגומי פסול ורמיניהו ^ט פרה ישקרניה וטלפיה שחורים יגור תרגמה זעירי מעילוי י^ט וזרות: **מתנ'**

פרה אדומה שקרניה שחורות בראשו יגור במגרה אותו שחור ותהיה כשרה קסבר אף על גב דזעירי מעילוי דכרותיהו חזק ולא איפסלה:

יא א מיי פ"ח מהלכות ביאת מקדש הלכה ד:
יב ב מיי שם הלכה ו:
יג ג מיי פ"ב מהלכות אסורי מצות הלכה ז
סמג עשין קא טו"ז סומן שט:

יד ד מיי פ"ח מהלכות ביאת מקדש הלכה די:
טו ה מיי שם הל' ז:
טז ו מיי שם הלכה ג:
יז ז מיי שם הלכה ח:
יח ח מיי שם הל' ח:
יט ט מיי פ"ב מהל' אסורי מצות הל' ד טור שט:

כ ב מיי פ"ח מהלכות פרה הלכה ה:

שיטה מקובצת

אל למטה דחוי עינו: פ' אומר כי רואה: א' וגדום שבעינו אחר: ב' הצירן תנא עיניו: פ' והלופין והתימן וזיר דמוזיר יח' והתמיר נמוק: ו' זיפיה תומיין שתמו זיפיו והני מומין תני להו: ו' מאבריו הצמם והצמע ס"א הציתח והצמע: פ' מום רשטולו שנינו: טן שימי את באמה של קרש קאמינא: פ' הצמיס ס"א הצמיס והצמע תנא אף הצימם לא הוי ידעי רבנן כפי הצמיח: כו' וכן גרסתו הרגמ"ה: יא' מאן בעי צימח: יס' חזיזא והויא אמר רב: יס' והצימם והצמעי: יח' אמר אבימי נטלו קרנים וזכרותן: טן ואין נפדית עליהן: טן עמהן פסולה ונפדית עליהן: יס' עמהן פסולה ונפדית עליהן: יס' ודאיגוס איגומא מי פסלא ורמיניהו: יטן מעילוי וזכרותיהו: פ' כלומר ואינן עומדות: יא' ניטל כולו הס"ד: פס' רואה כלל הס"ד: פס' מאיש דקתי חורורו והמים הקבועין וכהיותא דהני חורורו נינהו: פס' עיניו שאני יכול לנח אלא משוטטות ע"כ ל"א דנפיק ופתח כל שעה הס"ד ומה"ד דנפישן זיפיה שאתרכין נפירות שכבת עינו הס"ד ומה"ד חמי שאין לו שיער בבת עינו: פס' מה"ד הצמיסם והצימע ח"ג: טן תיבות כמתני' מפרש לה נמוק: פס' של קרש: פס' של קרש: פס' היתה גדולה מאד אלא על: ט' שאר אבריו יותר: יא' חזיזא הדיא אזניו: יס' קרשים היא שאניה: יטן אין נפדית הס"ד: לט' בדעיקור איעקורי הקרינים כו' דרב חסדא: יס' מכאן פספלה הס"ד: טן חד מדידן פי ר"י שהיה יושב לפניו: לט' כדאיתא בפרק בני העיר ואע"פ שהיה איניש גוצא לא היו:

רבינו גרשום (המשך)

לא קשיא. הני מומין תנא ברא הא דאשתתיר גרדומי כלומר אע"ג דנשתתיר עיקרו פוסל: ווא. דמתניתין דלא אישתתיר מגרדומי כלל: שימי באמה של קרש קאמינא. דהוה משה רבנו י אמות באמותיו שלו לא היה אלא ג' אמות שלו כדרך כל אדם שנבדוה ג' אמות שלו: תנא עד כעובי אצבע קטנה. הא קטן או גדול היו מום: דומות לספוג מקובצות ביחד: גריא חזיזא. שאזניו תלולות לו למטה: וזכרותו עמהם. העצם שבפנים פסולה להקריבה: הא דאיגוס איגומי. דנשתתיר מקצת מזכרותן אין נפדית עליהן: לא תרגמא

ויותר מדומעות: טורדות. שדולפות בלא הפסק. ואיבא דאמרי טורדות שאין יכול לעצום עיניו אלא בטורת גדול למ"ה. ויותר מדוורן עיניה. מטמורין עינו: לופין. דנפיש זיפי שריסי עינו גדולות: והתימין שתמו זיפין. דלית ביה ריסי עינים כלל:

עין משפט
גד מצוה

מד:

וּאִין שותין מים בפני רבים. פירש בקונטרס דרך ת"ח להיות לנוע באכילה ושתיה והא דלאמר בסוף כילד לוֹלִין (פסחים דף פו.) דרב הונא בריה דרב נמן אשמי כסא בתרי זמני ולא מהדר אפיה וקאמר התם כלה תנן משמע התם שדרך לשמות צפני רצים בלא חזרת פניו היינו בשעת סעודה דומיא דכלה ובהלכות דרך ארץ ל^א אמרינן דבצרים הופך פניו ללד אחר ושתיה מים נראה דנקט מים לפי שאין רגילין לשמות כולן מים אלא הכמא בלדז אצל שאר דצרים רגילין לשמות יחד ור"ת אומר דה"ק דלפילו לאותן הצנזים שלא לשמות מים צפני רצים לא ליהוי לנוע להטיל מים שמא ימתין וימתקן: **אימתי** לא יהיה כך עקר ועקרה בזמן שבבהמתך. תימה היאך יכולין להשים עצמן כזהמה בטלטל מים שהיו לריכין ללאת חוץ מן הממנה ולהרחיק ג' פרסאות כדלמרי' צפ' בתרא דיומא (דף עה.) דלזין נפנים לא בצריהם ולא לפניהם אלא לאחריהם והיינו אפילו בקטנים דנפקר מי שממו (ברכות דף כה.) מוקמא ויתד תהיה לך מוחן למחנה ויאלת וגו' בקטנים: **שלא** תהא תפלתך עקורה לפני המקום בזמן שאתה משים עצמך בבהמה. פירש בקונטרס שלא תהא עקורה כשאתה מתפלל על צניס ונראה לכלל תפלה קאמר כדלמר ל^א שאין העולם מתקיים אלא צמי שמשים עצמו כזהמה כדכתיב אדם ובהמה תושבי ה' וצמי שמשים עצמו כמי שאינו כדכתיב (איוב טו) מולה ארץ על צלימה (חולין דף פט.).

לא ישתין אדם מים אם ע"א (גבי) [באי] חרם ולא ע"א גבי מקום קשה. הך חומרות דוקא בצבל כדלמר טעמא משום דהני מודרי בצבל מהדרי מילא לעיטס דעל נהר פרת דדרך המיס ללכת דרך הילוכס לעין עיטס דפרת מתערב צבל מימות צנעולס כדלמר לקמן צפ"ט (דף נה.) הנוצר ממימי פרת אסור צבל מימות צנעולס ואפילו עינאתא דמדלייא לא ישתין אלא על מקום נמוך שיבליעו שם העין: לא תקים להדיא באנפי ינוקא. כשמשתינו שמוש צניעותא. אגיסא דמהדרא אפה לית לן בה: הדרוקן. הינוי כריסו צבה: ירקון. חולי ירקון: דם רבה. שמינפדי שאינו מוקד דם: שחין רבה. כלומר לוקח בשחין: רוח צפרות באה עליי. דתנן דמי מום מאי ניהו נאלא רוח שטות: בן נפלים. רוח שדיה שניעון: המשושין ובעל גרב. משוכן בביצים שביציו גדולים ביותר: בעל גרב [גבר] בגיד שאורן ביותר: מחור. רב היתה שאורן הגיד עד הארכובה: נמרחו אשכיו. נימוחו ביציו: שרוח באשכיו. שנפוחין ביציו: שמראוי (משוכין) [תשוכין]. שהוא שחור ככוש: קשיא ליה לר' ישמעאל. אם כדברי ת"ק חסר אשך מיבעי ליה אלא תני שנמרחו. וכן קשיא ליה לרבי עקיבא מאי דאמר ר' ישמעאל וכל חד וחד בעי לתרצו עמיניה: קסבר. ר' חנניה גורעין ומוסיפין ודורשין. גורעין [א'] מאשך. ומוסיפין אותו במרחו והוה ליה מראה וגורעין ח' ממרחו ומוסיפין במקום א' שבאשך והוה ליה חשך והיינו מראה חשך שמראוי חשוכין: הפקיש בקרסוליו ובארכבותיו. כשכשהו חולץ קרסוליו או ארכבותיו גוקשות זו בזו והיינו הקישן דאמרין בגמרא:

וּאִין שותין מים בפני רבים. פירש בקונטרס דרך ת"ח להיות לנוע באכילה ושתיה והא דלאמר בסוף כילד לוֹלִין (פסחים דף פו.) דרב הונא בריה דרב נמן אשמי כסא בתרי זמני ולא מהדר אפיה וקאמר התם כלה תנן משמע התם שדרך לשמות צפני רצים בלא

מתני' ירדין שוכבין בשל אשה כריסו צבה מיבורו יוצא כנכפה אפילו אחת לימים רוח א קצרה באה עליו יהמאושבן ובעל גבר: **גמ'** אמר רבי אבא בריה דרבי חייה בר אבא מ משתינן מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים מ ו תניא נמי הכי משתינן מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים ומעשה באחד שביקש להשתין מים ולא השתין ונמצא כריסו צבה שמואל איצטריך ליה בשבתא דרגלא נגדו ליה גלימא אתא לקמיה דאבובא א"ל אתן לך ד' מאה זוזי וזיל אהדר עובדא את דאפשר לך דלא אפשר ליה ליסתכן מר בר רב אשי מ איצטריך אגודא גמלא אשתין אמרו ליה חמתך קאתיא אמר להו באודנה ותיפוק לי משום עלקא בשותת ת"י שני נקבים יש בו באדם אחד מוציא שתן ואחד מוציא שכבת זרע ואין בין זה לזה אלא כקליפת השום בשעה שאדם נצרך אם נקבו זה לתוך זה נמצא מ עקר אמר ר"ל מאי דכתיב ו לא יהיה כך עקר ועקרה ובבהמתך אימתי לא יהיה כך עקר בזמן שבבהמתך אמר רבי יהושע בן לוי לא יהיה כך עקר מ מן התלמידים ועקרה שלא תהא תפלתך עקורה לפני המקום אימתי בזמן שאתה משים עצמך בבהמה אמר רב פפא לא ישתין אדם מים לא על מ בלי חרם ולא על מקום קשה ^א דאמר רב הני מ מודורי דבבל מהדרי מיא לעין עיטס אמר אבוי מ הא איתתא לא תקום להדיא באנפי ינוקא אגיסא לית לן בה ^א תניא רשב"ג אומר עמוד החזור מביא אדם לירי הדרוקן סילון החזור מביא אדם לירי ירקון אמר מ רבה בר רב הונא אמר רב קמינא אמר ריש לקיש דם רבה שחין רבה שכבת זרע רבה צרעת רבה צואה רבה הדרוקן רבה מי רגלים רבין ירקון רבה: רוח קצרית באה עליו מאי ניהו יא תנא רוח בן נפלים באה עליו: המאושבן ובעל גבר: תנא משובן בביצים ובעל גבר בגיד תנא מ משובן זה הקיין הגרבתן זה בעל קיק מ קיין בביצים גרבתא בגיד ועד כמה מחוי רב יהודה עד רכובה תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר עד רכובה פסול למעלה מן י רכובה כשר איכא דאמרי עד רכובה כשר למטה מן הרכובה פסול: **מתני'** דאין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת (ב) מ הרי זה ^א מרוח אשך האמור בתורה רבי ישמעאל אומר כל (ב) מ שנימוחו אשכיו ר"ע אומר כל שרוח באשכיו רבי חנינא בן אנמיגנוס אומר כל שמראוי חשוכין: **גמ'** קשיא ליה לרבי ישמעאל מ הא חסר אשך מיבעי ליה תני שנמרחו אשכיו קשיא ליה לרבי עקיבא האי ממרוח אשך מיבעי ליה תני שהרוח באשכיו קשיא ליה לרבי חנינא בן אנמיגנוס האי רוח אשך מיבעי ליה תני שמראוי חשוכין קסבר מ גורעין ומוסיפין ודורשין היינו כושי רבי חנינא בן אנמיגנוס לא תני כושי: **מתני'** המקיש בקרסוליו ובארכבותיו ובעל

מומין אלו פרק שביעי בבורות

מתני' דין שוכנין. גדולים: **נכפה**. נופל מחמת חולי: **אחס** לימים. שאינו נופל ימ אלא פעם אחת לימים שכתב לזמן קצוב: **רוח קצרה**. רוח שד: **מאושבין**. ציאו גדולים: **בעל גבר**. גידו גדול: **גמ'** ואין שומין מים. דדרך תלמיד חכם להיות לנוע באכילה ובשתיה אצל להטיל מים לא ליהוי לנוע שמא ימתין ויסתכן: **איצטריא ליה**. להטיל מים: **בשכא דריגלא**. שלשים יום קודם הרגל דשולין ודורשין בהלכות הרגל כדלמרינן במגילה (דף טז.): **נגדו ליה גלימא**. פרסו סדין צינו לצין העס: **אהדר עובדא**. דרוש שאסור להמתין מלהטיל מים עד שיהא לו כניעות: **אם דאפשר נך**. לפרוש סדין לפי ששכוב אתה: ואי ליתערך אינש אחרינא דלא אפשר ליה וימתין עד שילכו העס מ ו יסתכן ויהא עקור: **חמסך**. חמומן: **כאונה**. פרוסו סדין צינו בתוך אונה הייתי מטיל מים אם לא היה לי מקום אחר קודם שאמתין וכ"ש צנייה: ומיפוק לי משום עלקא. דקמני לעיל שבקש להשמיך ולא השמיך ונמלא כריסו כזה ממאי דמשום הממנה הוה ליה דלמא עלקא שמה שקורין שנשוא"ה לפיכך צזה כריסו: **בשופס**. שאינו יכול להטיל מים יפה לאחר כן אלא שותם טיפין טיפין דודאי מחמת עיכוב שמן הוה ליה: **בזמן שבבהמתך**. שתיים עצמך כזהמה שלא תהא לנוע בהטלת מים: **שלא תהא תפלתך עקורה** כו'. וכשתתפלל מ ענל צניסן תהא נשמעת תפלתך: **כזהמה**. שלא תמתין מלהטיל מים: **לא על מ** (גא) **כלי חרס**. בתוך עציט של מימי רגלים לפי שמשליכין אותו כזהה בסמון להס ונהרות צבל הולכין ומתעכבין: **בעין עיטס** כדמפרש: **ולא על מקוס קשה**. שאין צולעין ופצין על הקרקע עד שנשטפיין למקום מדרון ונפלינן לנהר: **ואמר רב הך יא** **מדורי דצבל** **מקומות מדרון** שצבצל: **מהדרינן לעין עיטס**. שצו כ"ג טובל ציה"כ כדלמרי' במסכת יומא בפרק ג' (דף לא.). **לא סיקוס להדיא צאפי ינוקא**. כשהיא מטלת מ מ אל תעמוד ממש כנגד הפינוקות דחופתמא היא: מ [אגיסא]. אם ללד אחר ימ שאין משמנת צפני המינוק ל"ל זה: **עמוד**. גדולים: **הדיוקן**. חולי מעיים: **סילון**. קטנים: **דס רבה שחין רבה**. המרכה דס שאינו מקוי מרכה שחין: **שכנס זרע רבה**. מי שיש לו אשה ואינו משמש ממנו מרכה זרעת: נאלת מ רוח שטות ע"י שד וזה בן נפילים וייטוין: **הקיין**. ימ היינו משוכן: **הגרצנן**. היינו מין בעל גבר: **צניזים**. שציאו גדולים: **צניה**. שגידו גדול: **ועד כמה**. יגדל הגיד שיהא פסול: **מתני'** שנמרחו אשכיו. שנימוחו ציאו: **סחרוס צאשכיו**. שציאו נפוחים: **שמראיו חשוכים**. שהוא שחור ככוש. ולא צניזים משמעי כלל: **גמ'** קשיא ליה לר' ישמעאל כלומר להכי פליג רבי ישמעאל את"ק משום דקשיא ליה א"כ דצשאין לו ציזים מישמעי קרא חסר אשך מיבעי ליה: **סני שנמרחו אשכיו**. להכי תני ר"י שנמרחו אשכיו: **אשכיו ממרוח אשך מיבעי ליה**. דהא מ"ס דמרוח משמשת היא: **גורעין ומוסיפין**. גורעין ח"ת ממרוח ואלף מאשך ומוסיפין ח' במקום אלף על אשך ואלף במקום ח"ת על מרוח והוי ימ מרוחו חשך: **היינו כושי**. בעל

תורה אור השלם
1. בַּרְךְּ הַתּוֹרָה מִבֶּל הָעַמִּים לֹא יִדְּוָה בָךְ עֶקֶר וְיִרְדָּה וּבִבְהֻמָּתָה:
2. אוּ בְּבֵן אוּ דָק אוּ תִבְלָל בְּעֵינָיו אוּ רָבָה אוּ יִלְפָת אוּ מִרְחָ אֶשְׁרֵי: וְיִקְרָא כֹּא כ

הנהגות הב"ח

(א) בבשנה צ"ה לחת זהו מרוח אשך פל"ל ומימי הרי נמחק:
(ב) שם בן שנמרחו אשכיו: ד"ה לא אשכיו:
(ג) ש"י ד"ה לא מיקוס ועי' טעלת מים אל

לעני רש"י

שנשוא"ה. עלוקה.
נייטוין [ניטוים]. שדרן.

מוסף רש"י

הני מדורי דבבל מהדרי מיא לעין עיטס. מדורות צבצל מחזיקין מים השנפטים כן לעין עיטס שהוא מקוס גבוה שא"י. שאחז משין מיא מים צניס טעלת כן גדול ציה"כ דלמחקן בחומת עורה על גבי שער המיס, כדלמרינן בסדר יומא (לא) עין עיטס גבוה מקרקע ערה כ"ג לחם, והיך מחזיקין שיש צפרת טליות וטלמות למטה מן הקרקע ודך חתן טלמות מחזיקין המיס לא"י מחזיקין ונוטפין נמעיית (שבת פסחא). הדרוקן. חולי המנצה חת הכנס (ברכות כה). כספו צצה (שם סב). ירקון. חולי ששמו לגליז"ה (שם כה). צואה רבה הדרוקן רבה. שגל שתיים נקפים הוא כל (שבת גר). גורעין. אות ממיה וז' ומוסיפין אותה על מיכה וז' ודוכוס (יומא פח. דברים כה).

שיטה מקובצת

א) קצירת באה: מ אבא אמר ר' יוחנן. עיין תשובות (הרשב"א סימן כ: ב רבים תניא אות ר' נחמן: ח אשי הוה שקיל ואזיל אגודא דבנלא איצטרי' הוה קא משתיין: מ נמצא עקור: ו עקר שלא תהא ביתך עקור מן: ו על גבי כלי חרס ולא ע"צ מקום: מ הני מדורי דבבל: מ אבוי האי איתתא: ו א) תיבות רבה אמר רב נחמן: יא ניהו נאלא תנא: יט תנא הקין והגרבתן בעל קיק: יט תיבת קיין וזאת א' כנגד נחמן: יט שאינה הרכיבות: טן אחת זהו מרוח אשך: טן כל שנמרחו אשכיו: יט ישמעאל האי חסר: יט נופל תדיר אלא: יט מואושבן. ס"א משוכבן: יט חשך וימתין ויחא: ילא חך מדרין מראוי מיא לעין: טן מטלת מים יאל תנמוד [מש] כפי ההינוקות ותיבת כנגד נחמן: יט שאינה מכוונת כפי ותיבת משמנת אשך: יט ותיבת בעל הקיק היינו משוכבן: טן והוי מראוי חשך: טן שארכבותיו עקובות: יטן זה בזה: טן לתוך ומתרחקים זה מזה כו' נוקשות זו בזו הסי"ד:

מסורת הש"ס

(א) שנת קמה: (ב) בריות כה. סג: תמיד כ: (ג) ג"ח קשיא ליה לרבי חנניה צ"ח האי רוח אשך נביעהא ליה כי וכן הוא בילקוט פ' אמור צ"ק, (ד) נציב קאי: וצחים כה. יומא מחא, (ה) צ"ק, (ו) צ"ק מ"ו, (ז) ומתערבין צ"ק, (ח) צ"ק, (ט) צ"ל נפלים צ"ק, (י) ומני ר"יש נמרחו יעב"ן, (כ) עיין רש"י, (ל) נוסח פ"ו ע"ש, (מ) ג"ע חולין ה:), (נ) ג"ח ונפקי צ"ק, (ס) (נ"ש בחוס' דבמות ס: ד"ה סימן).

תורה אור השלם

1. בַּרְךְּ הַתּוֹרָה מִבֶּל הָעַמִּים לֹא יִדְּוָה בָךְ עֶקֶר וְיִרְדָּה וּבִבְהֻמָּתָה:
2. אוּ בְּבֵן אוּ דָק אוּ תִבְלָל בְּעֵינָיו אוּ רָבָה אוּ יִלְפָת אוּ מִרְחָ אֶשְׁרֵי: וְיִקְרָא כֹּא כ

הנהגות הב"ח

(א) בבשנה צ"ה לחת זהו מרוח אשך פל"ל ומימי הרי נמחק:
(ב) שם בן שנמרחו אשכיו: ד"ה לא אשכיו:
(ג) ש"י ד"ה לא מיקוס ועי' טעלת מים אל

לעני רש"י

שנשוא"ה. עלוקה.
נייטוין [ניטוים]. שדרן.

מוסף רש"י

הני מדורי דבבל מהדרי מיא לעין עיטס. מדורות צבצל מחזיקין מים השנפטים כן לעין עיטס שהוא מקוס גבוה שא"י. שאחז משין מיא מים צניס טעלת כן גדול ציה"כ דלמחקן בחומת עורה על גבי שער המיס, כדלמרינן בסדר יומא (לא) עין עיטס גבוה מקרקע ערה כ"ג לחם, והיך מחזיקין שיש צפרת טליות וטלמות למטה מן הקרקע ודך חתן טלמות מחזיקין המיס לא"י מחזיקין ונוטפין נמעיית (שבת פסחא). הדרוקן. חולי המנצה חת הכנס (ברכות כה). כספו צצה (שם סב). ירקון. חולי ששמו לגליז"ה (שם כה). צואה רבה הדרוקן רבה. שגל שתיים נקפים הוא כל (שבת גר). גורעין. אות ממיה וז' ומוסיפין אותה על מיכה וז' ודוכוס (יומא פח. דברים כה).

שיטה מקובצת

א) קצירת באה: מ אבא אמר ר' יוחנן. עיין תשובות (הרשב"א סימן כ: ב רבים תניא אות ר' נחמן: ח אשי הוה שקיל ואזיל אגודא דבנלא איצטרי' הוה קא משתיין: מ נמצא עקור: ו עקר שלא תהא ביתך עקור מן: ו על גבי כלי חרס ולא ע"צ מקום: מ הני מדורי דבבל: מ אבוי האי איתתא: ו א) תיבות רבה אמר רב נחמן: יא ניהו נאלא תנא: יט תנא הקין והגרבתן בעל קיק: יט תיבת קיין וזאת א' כנגד נחמן: יט שאינה הרכיבות: טן אחת זהו מרוח אשך: טן כל שנמרחו אשכיו: יט ישמעאל האי חסר: יט נופל תדיר אלא: יט מואושבן. ס"א משוכבן: יט חשך וימתין ויחא: ילא חך מדרין מראוי מיא לעין: טן מטלת מים יאל תנמוד [מש] כפי ההינוקות ותיבת כנגד נחמן: יט שאינה מכוונת כפי ותיבת משמנת אשך: יט ותיבת בעל הקיק היינו משוכבן: טן והוי מראוי חשך: טן שארכבותיו עקובות: יטן זה בזה: טן לתוך ומתרחקים זה מזה כו' נוקשות זו בזו הסי"ד:

^[1] נראה דל"ל אמר רב קטינא תיבות רבה כן רב הונא נמחק

מסורת הש"ס

א) הפיקין, וּבִי"ג וּבִי"ד וְכֵן הָיוּ ג' ימי"ן מן הפרק ומתכן מנין ומתכן והאמת כבר ידענו, א) קדושין כה. ונדה מט"ז, ד) נדה ס"ג, ט) עירובין ט: ז"ב יב, ו) אהלת פ"ב מ"א, ו) ג"א רבא, ח) ג"א קלטות ז"ק, ט) ג"א מחולקין ז"ק, י) עין פייט, ז) שאיסמורא, ז) כס"י: קלטה טנצ"א, ח) ומספחא אהלת פ"ב: ה"ג, ו) גסס, ו) ג' רש"ש, ט) ענין ר"ג, ז) ז"ק, ז) נשיין בעזון עד כסמ, ו) ז"ק,

תורה אור השלם

- אוי איז אַזער יתקד בו שְׁבַר רָגַל או שְׁבַר יד: ויקרא כט
- וּבָבְלוֹן אֲשֶׁת פְּתֻחַת הָרָד לָלֶחַת וְתִשְׁמַע אֶת תְּשׁוּמָהּ אֶל הַלֵּקֶחַ אֶרְוֹן תֹּאמְרוּ: וּמִתּוֹ חֲמִיץ וְאִישׁוּה וְחִבְרַע וְחֶלֶד בִּי נִתְּפָבוּ עֲלֶיהָ צִירִי: שְׂמוּאֵל א' ד' ט' ז' כ"א בל סגור דלתי בניני וחסר עקל מעני:
- אויב ג י וְחִבְרַע אֲחֵלִים אֶת רָחֵל וְיִשְׁמַע אֶלְהָ וּפְתַח אֶת רַחֲמָה: בראשית ל כב
- זאת תהיה אדם בי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יקמא נשבעת ימים: במדבר ט' יד
- על כן מלא חמני חלקלה צירים אחוני וילדה גזרתי משמע בנהלתי מראות: ישעיה כא ג
- והנה בדמות בני אדם נגע על שפתי ואפתח פי ואדברה ואמרה אל העמוד לגנני אנני במראה נהפח צירי עלי ולא עצרתי בה: דניאל יט ט'

הגהות הב"ח

א) בשבטא ובעל הפיקה והעיקל אחיו עיקל וכו' לחזקתא פרסותא הרבה כשל אוו וכו' קלטות עד הפיק וכו' היום בו יתרת: ו) ג' נפ' מורכבת או קלטות כלי"ל וחיתא למעלה מתכן: א) רש"י ד"ה טס יט וכו' מוסר אבר שנברא ט: ד) ד"ה ו' ו' כ"ד מפסח בגמרא לגבי קרא אמאי:

לעזי רש"י

קביל"א. א. קרסול. קלושטנב"א [טינב"א]. דק, וזה. קרדניש [קרדינעל"ש]. צירים (של דלת ודרכמה).

מוסר רש"י

ובשאינה נספרת על גב היד, אינע עומדת בשורת האלצנות (נדה סס:). כדברי נביאות, בלא טעם (ז"ב יב.) מתמנהל מפי הגבורה שאטע נטמן טעם לדברי (ערוכין ט: ט"ש).

רבינו גרשום

כל שהוא מקיף פרסותיו. שפרסות רגליו רחבות ועגולות וכשהוא מקרב רגליו זו אצל זו אין יכולות ארכובותיו להקיש זו בזו: פיקה יוצאת מגודליו. בעין אצבע יתירה: עקיבו יוצא לאחריו. שבלוט הרבה לאחריו כדפירש בגמרא כגון שנראה (כגון) שוק יוצא באמצע רגלו: והקילבן. לא איתפרש לו ויש מפרשים קילבן שווקן רגלו לאחריו כשהוא חולץ:] הפיקין והשופנר.

כסותות הרבה בעין קרסוליו הרבה: לא תימא דטרפה. שדקה הרבה ולא סדקה בין האצבעות אלא שעגולה כשל אוזן אלא כיון דטרפיה אע"ג דסדיקה פסול: קלטות עד הפרק. אם דבוקת הן האצבעות מפסית יד ועד הפרק האמצעי של אצבעות כשר ואם דבוקה למטה מן הפרק וחתך הדבק כשר: למעלה מן הפרק דאמר בגמרא היינו

בעל הפיקין והעיקל. כדמפרש וקמפרש עיקל צרישא כל שהוא מקיף פרסותיו כשישצז ומחצר פרסות רגליו זו לזו ואין ארכובותיו יא' נוקשות זו לזו שעוקמות כלפי חוץ: פיקה יולאה מגודלו. חתמה כשר עגול כפיקה יולאה מגדולו: עקיבו יולאה מאחוריו. כדמפרש בגמרא ששוקו עומד באמצע רגלו שחצי הרגל ים עומד צפנים וחצי לאחור: רחצות כשל אווז. שקלושות^א הן כשל אווז ואין ארכן יתר על רחצן: עד הפרק. פרק האמלעי: למטה מן

אס יש זה עצם פסול. יא' הוהיל ומחכה שהרי הוא ממוסר אבר א) שנמצא בו ואס לאו כשר דלא חשיב אלא תלתול בעלמא: ו' ו' כ"ד. מפרש וי' לגבי קרא בגמרא [ע"ב] אמאי נקט להו ומתני' לישנא דקרא נקט: **גב' הקישן**. היינו המקיש צקסוליו: **והעיקל והקילבן**. היינו פיקה יולאה מגודלו: **בעל הפיקין והשופנר** גרסי': **כספוס הרבה**. שאיסממרא^א שלו שקורין קביל"א גדולה מאד: **טריפה**. קלושטנב"א^א: למעלה דצרייתא היינו למטה דמתני': **ובנספרה על גב היד**. שנספרת עם שאר האלצנות שעומדת בשורתן כההיא קמני מתני' דחשיב אבר: **אס היה זה עצם ואין נזהל לפורן**. רבומא נקט יז' אע"ג דאין זה לפורן חשיב אבר אס נספרת ע"ג

היד: מטמא במגע ובמשא ובאהל וכגון שיש זה כשר קלת ולא כזית דאי הוה זה כזית כשר אפי' אינה נספרת או אין זה עצם נמי הוה מטמא כאהל דהא כזית מן המת מטמא כאהל ואי לא הוה יט כשר כלל אפילו נספרת נמי דחשיב אבר לא מטמא כאהל דאין עצמות מטמאין כאהל אלא רוב צנין או רוב מנין או רוצע הקצ אכל השמא דליכא מקלאת כשר מטמא אע"ג דליכא כזית הוהילונספרת על גב היד דחשיב אבר דהכי אמרינן במס' נדה צפרק יולא דופן (דף מג:) האזרים אין להם שיעור אפילו פחות מכזית מן הנזילה ופחות מכזית מן המת: **ועולה למנין קצ"ה**. אס אין זה כשר עולה למנין קצ"ה דהו רוב מנין אצרי המת דאצרי המת רמ"ח רוב מנינו של מת מטמא כאהל. וצנספרת דאי לא קיימא בשורת האלצנות לא חשיב אבר הוהיל ואין זה לפורן: **רצינו הגדול רצ: ואינה מטמאה כאהל** ובאינה נספרת כדמפ' טז דליכא תרתי לגריעותא אין זה לפורן ואינה נספרת אכל יש זה לפורן יז' מטמאה ואע"ג דאינה נספרת והכי תנן צפ' בל סימן (נדה דף מט:). **כדברי נביאות**. שאין צריכין ליתן טעם לנצואתן לפי שכלא טעם שומעים להס כך הס לא נתנו טעם לדבריהם: **ואע"פ שאין כסס רוצע הקצ עמאים**. כאהל וגצי אהלות מניין לה: הוהיל ורוב גוצהו בגדול דהו רוב הגוצה כדסס גדול שאליו נגס כדאברים דשני שוקיים ויך אחד הו רוב גוצה הגוף בלא הראש דלגבי דאהלות^א דקמני אחיו בנינו השוקיים והירכיים יא' הגוף והסדרה. ג"א הוהיל ורוב בנינו בגודל גרסינן והכי לישנא דתוספתא^א. בגודל גוצהו: **מניינא אסא לאשמועינן**. דכיון דרמ"ח

אברים יא' פשיטא דרובא הו קצ"ה: **חסר שאין זו אלא מאסים**. שנצרך חסר ככל יד וככל רגל ז' אלצנות דהיינו ח' אלצנות וככל אלצנע יש' עלמות א' כן מפרש במס' אהלות [פ"א מ"ח] הרי חסר מן האלצנות מ"ח ולא נשמיירו אלא מאמים. ויתר שיש בו רפ"א כגון אשה שנצרכת יתירה ד'י' אלצנות ככל יד ורגל יא' והרי ד' אלצנות יתירין הו כ"ד עלמות יותר ובאשה יש ז' צירין ושני דלתות ומפתח כדלמרינן לקמן הרי כ"ט אצדין יותר הוסיפן על רמ"ח ומתמא רע"ז וד' הנותריין לא ידענא היכי מתרמי דודאי אין בכל אלצנע אלא ו' עלמות סך הכל לא שורש ולא ענף^א והכי מפרש בזהלות: **כונן עולין למנין קצ"ה**. כל אלו יתירין חשוצין לאצרים ועולין למנין קצ"ה ושמעין מינה דאע"ג דקצ"ה לא הו רוצע ידידיה דהא רפ"א היו לו אפ"ה הו קצ"ה רוצע וגצי חסר נמי אע"ג דהו רוצע ידידיה ^א[ק"ל] אפ"ה לא חשיב רוצע אלא קצ"ה: **צירין**. קרדוניש: **לר"ע**. יש מפתח הוו להו רנ"ג ושקא לתלמידי ר' ישמעאל דלא מלאו אלא רנ"ז: **אידי דווערא**. המפתח איתמוחי איתמח מחמת שליקה: **וכולן**. כל היתירין הללו שבאשה אין מטמאין כאהל האצר צפני עזמו שיש עליו כשר קלת: **צירי כשר**. תירווא הו. יט לא חשיב אצר בלא עצם:

מומין אלו פרק שביעי בבורות

מה.

ב**על הפיקין** שיש לו כסותות הרבה. פ"י צקונט' שאיסמורא שלו שקורין קביל"א גדולה ובערוך פירש שפרסות גצוהה יש כשר הרבה לזד ראש הרגל ובעקב^א ואמלעית שלו כמין כיפה ולשון כסמות משמע כפירושו דאיירי כצצר ולא צעטס כי ההיא דצראשית רבה דקאמר על האדס המכוסה צית הרעי שלו צעגצותא יז' לו כסמות משא"כ לצהמה: **עשו דבריהם דברי נביאות מה נפשך בו**. מדפריך עליה משמע דלאו לצצח קא"ל כצרי צביאות יט' ופ"ק דצ"צ (דף יב. וסס) משמע דקאמר לענין חשיבות דמיימי עלה ההיא דאע"פ ^א[שניטלה] נצוהא מן הנציאים וצסוף כילד מעצדין (עירובין דף ט: ד"ה אין) פירשמי:

ובעל^א א) הפיקים העיקל איזהו העיקל *כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכבותיו א נוקשות זו לזו פיקה יוצא מגודלו עקיבו יוצא לאחוריו פרסותיו רחבות כשל אווז אצבעותיו מורכבות זו על זו או קלוטות למעלה עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה כשר היתה בה יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר ביתר בידי וברגליו שש ושש עשרים וארבע ר' יהודה מכשיר וחכמים פוסלין השולט בשתי ידי ורבי פוסל וחכמים מכשירין: **גב' ת"ר** שבר רגל אין לי אלא שבר רגל מגין לרבות הקישון והעיקל והקילבן ת"ל או שבר רגל תנא בעל^א (הקפיין) והשופנר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בעל הפיקין שיש לו כסותות הרבה שופנר שאין לו כסותות כל עיקר: פיקה יוצא מגודלו ועקיבו יוצא לאחוריו: א"ר אלעזר שוקן יוצא באמצע רגלו: פרסותיו רחבות כשל אווז: אמר רב פפא לא תימא דטריפה ולא סדיקא אלא כיון דטריפה אע"ג דסדיקא: אצבעותיו מורכבות זו על גב זו או קלוטות: ת"ר שבר יד אין לי אלא שבר יד אצבעות מורכבות א^א (ז) (למעלה) או קלוטות למעלה א^א מן הפרק וחתכן והאמרת כשר אלא ולא חתכן מגין ת"ל או שבר יד: היתה בו יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן א^א והוא שנספרת ע"ג היד ת"ר יתירה שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא באהל ועולה למנין קב"ה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ובנספרת על גב היד אמר רב חסדא^א דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באהל אמר רבב"ה א"ר יוחנן ובשאינה נספרת על גב היד א"ר א^א יוחנן ובישאינה נספרת על גב היד א"ר א^א יוחנן א^א עשו דבריהם כדברי נביאות מה נפשך אי אבר הוא באהל נמי תטמא ואי לאו אבר הוא במגע ובמשא נמי לא ליטמי אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא משום עצם כשעורה נגעו בה רב פפא אמר גזירה שאינה נספרת אטו נספרת אי הכי שאינה נספרת באהל נמי תטמא עבדו רבנן היכירא כי היכי דלא לישרפו עליהו תרומה וקדשים תנן התם א^א רוב בנינו ורוב בנינו של מת אע"פ שאין א^א בו רובע טמאין ת"ר איזהו רוב בנינו שני שוקיים וירך אחד הוהיל ורוב גובהו בגדול איזהו רוב בנינו קב"ה א"ל רבינא לרבא תנא מניינא אתא לאשמועינן א^א קמ"ל כדתניא חסר שאין בו אלא מאתים ויתר שיש בו מאתים ושמונים וא' כולן עולין למנין קב"ה ט' זיל בתר רובא דאינשי א"ר יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתייבה שריפה למלך בדקן ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים א^א אמר להם שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות תניא רבי אלעזר אומר כשם שצירים לבית כך צירים לאשה שנאמר ²ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה רבי יהושע אומר כשם שדלתות לבית כך דלתות לאשה שנאמר ³כי לא סגר דלתי בטני רבי עקיבא אומר כשם שמפתח לבית כך מפתח לאשה שנאמר ⁴ויפתח את רחמה לרבי עקיבא קשיא דתלמידי רבי ישמעאל דלמא אידי דווצרא אתמוחי מתמח אמר א^א רב וכולן אין מטמאין באהל שנאמר ⁵זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם אמר ליה אביי ובאישי לייכא והכתיב ⁶צירים אחוזני כצירי יולדה צירי בשר והכתיב ⁷אדני במראה נהפכו צירי הכא נמי צירי בשר הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי מאתים וארבעים ושמונה היכי משכחת לה לא באישי ולא באשה: יתר

דברי ישמעאל דאניהו לא אשכחו אלא ד' אברים טפי באדם ורבי עקיבא דמוסיף מפתח איכא ד' אברים טפי: דלמא אידי דווסר. ההוא עצם דמפתח איתמוח איתמוח בששלקוה: וכולן. הני חמשה יתירי אינן מטמאין באהל כר: צירי כשר. וליכא בהו עצמות: הכי נמי מסתברא. דלית בהו עצמות כצירי דאי לא תימא הכי כר: דברי ישמעאל כמה איברים יש באדם אמר להם רבינא אמרו לאחור דקני ומצינו רבי' אמר: ארכובותיו נוגעות זו לזו שעוקמות כלפי: יט' הרגל לפנים חצי רגל יט' דהואיל וחתכה הרי הוא: יט' נקט דאע"ג: טן לא הוה ביה בשר: טן כדמפרש ראויל: יט' מטמא באהל ואע"ג כר' והכי נמי תנן בפ': יט' והירכים והצלעות והשררה: יט' אברים באדם פשיטא: א' צמנות כדמפרש יט' אברים במס' אהלות הרי לשמנה אצבעות מ"ח ולא: טל' ורגל ששה אצבעות יתירן מהם כ"ד עצמות: יט' לר"ע דאמר מפתח כר' וקשיא דהתלמידי ר"י: טן הוא קרא חשיב: יט' כעבותות קרא לו: טן נביאות ובפ"ק דב"ב:

דברי ישמעאל דאניהו לא אשכחו אלא ד' אברים טפי באדם ורבי עקיבא דמוסיף מפתח איכא ד' אברים טפי: דלמא אידי דווסר. ההוא עצם דמפתח איתמוח איתמוח בששלקוה: וכולן. הני חמשה יתירי אינן מטמאין באהל כר: צירי כשר. וליכא בהו עצמות: הכי נמי מסתברא. דלית בהו עצמות כצירי דאי לא תימא הכי כר: דברי ישמעאל כמה איברים יש באדם אמר להם רבינא אמרו לאחור דקני ומצינו רבי' אמר: ארכובותיו נוגעות זו לזו שעוקמות כלפי: יט' הרגל לפנים חצי רגל יט' דהואיל וחתכה הרי הוא: יט' נקט דאע"ג: טן לא הוה ביה בשר: טן כדמפרש ראויל: יט' מטמא באהל ואע"ג כר' והכי נמי תנן בפ': יט' והירכים והצלעות והשררה: יט' אברים באדם פשיטא: א' צמנות כדמפרש יט' אברים במס' אהלות הרי לשמנה אצבעות מ"ח ולא: טל' ורגל ששה אצבעות יתירן מהם כ"ד עצמות: יט' לר"ע דאמר מפתח כר' וקשיא דהתלמידי ר"י: טן הוא קרא חשיב: יט' כעבותות קרא לו: טן נביאות ובפ"ק דב"ב:

דברי ישמעאל דאניהו לא אשכחו אלא ד' אברים טפי באדם ורבי עקיבא דמוסיף מפתח איכא ד' אברים טפי: דלמא אידי דווסר. ההוא עצם דמפתח איתמוח איתמוח בששלקוה: וכולן. הני חמשה יתירי אינן מטמאין באהל כר: צירי כשר. וליכא בהו עצמות: הכי נמי מסתברא. דלית בהו עצמות כצירי דאי לא תימא הכי כר:

כו א מיי פ"ח מהלכות צילת מקדש הלכה יג טור י"ד סימן שט:
כו ב מיי שם הלכה יא:
כח ג מיי פ"ב מהלכות טומאת מת הל' [ז] ט:
כס ד ה מיי שם הל' ט:

שיטה מקובצת

א) ובעל הפיקין והעיקל: א ארכבותיו ונשקות: א מורכבות זו ע"ג זו או קלוטות למעלה: א יוחנן ובנספרת ע"ג היד: א אמר ר' חנינא עשו: א שאין בהן רובע: א ובינא י"א רב ארא בר אבוחי: א לאשמועינן אמר ליה הא קמ"ל: טן קצ"ה מאי טעמא דל: א ושנים באו ושאלו את רבי ישמעאל כמה איברים יש באדם אמר להם רבינא אמרו לאחור דקני ומצינו רבי' אמר: ארכובותיו נוגעות זו לזו שעוקמות כלפי: יט' הרגל לפנים חצי רגל יט' דהואיל וחתכה הרי הוא: יט' נקט דאע"ג: טן לא הוה ביה בשר: טן כדמפרש ראויל: יט' מטמא באהל ואע"ג כר' והכי נמי תנן בפ': יט' והירכים והצלעות והשררה: יט' אברים באדם פשיטא: א' צמנות כדמפרש יט' אברים במס' אהלות הרי לשמנה אצבעות מ"ח ולא: טל' ורגל ששה אצבעות יתירן מהם כ"ד עצמות: יט' לר"ע דאמר מפתח כר' וקשיא דהתלמידי ר"י: טן הוא קרא חשיב: יט' כעבותות קרא לו: טן נביאות ובפ"ק דב"ב:

רבינו גרשום (המשך)

למטה מן הפרק דאמרין במתני'. או דמריכוכליה הני מאו: [ובנספרת] על גב היד שטעמו: בשורת האצבעו: ועולה למנין קב"ה. אברים דהיינו רוב בנינו דרמינא אברים יש באדם: רבינו הגדול. רבי: עשו דבריהם כדברי נביאות. שאין אדם יודע לפרש טעם מהם מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל: משום עצם כשעורה נגעו בה. דעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אף האי נמי: רב פפא אמר הוהיל ואינה נספרת כיון הוה דאפילו במגע ובמשא נמי לא טמאא אלא גזירה שאינה נספרת דתמא אטו נספרת: אי הכי. ליגזור כשאינה נספרת דתמא באהל אטו נספרת: עבדו. בה היכירא דלא תטמא באהל כי היכי דלא לישרפו על טומאות תרומה וקדשים: אע"פ שאין בהן רובע. הקב של עצמות טמאין באהל: ב' שוקין וירך אחד. הוהיל ויש רוב בנינו בגובהו של אדם: חסר. אדם חסר שאין בו אלא מאתים אברים כגון שחסר מכל יד ומכל רגל ב' אצבעות ובכל אצבע יש בו שש עצמות עד הזורע דהיינו חסר מ"ח אברים: ויתיר שיש בו מאתים ושמונים ואחד. שזה יש לו ל"ג אברים יותר ואלו הן שיש לו ד' אצבעות יתירות בידי וברגליו שיש כ"ח אברים ולכל השש עצמות שבכל אצבע יש כגדו בבורע עצם אחד היינו כ"ח יתירות: ושני צירים וב' דלתות ומפתח. והיינו רפ"א אברים: כולן עולין למנין קב"ה. אפילו תנן יתירות עולין בחשבון קב"ה דבין ליתיר ובין לחסר לאו אולין בתר רוב אברים ידיהו אלא בתר רוב אברים דאניש דלמא דהוי קב"ה: לר' עקיבא קשיא דתלמידי